

A nemzetbiztonsági tevékenység szerepe a társadalomban¹
(Gondolatok arról, hogy miért van szükség nemzetbiztonsági szolgálatokra)

10.17047/HADTUD.2015.25.E.221

Rezümé

A szerző a nemzetbiztonság elméletével kapcsolatos tanulmányában az eddigi kutatási eredményeinek egyes elemeit teszi közzé. A cikkben bemutatja a nemzetbiztonsági szolgálatok funkcióját, amely során bebizonyítja, hogy a szolgálatok hasznos szereplői az ország biztonsági rendszerének. A szolgálatok funkciójának elemzése után meghatározza, hogy a szolgálatok alapvetően két fő feladata van az ország értékeinek védelme és érdekeinek érvényre juttatásának támogatása. A szolgálatok alapvetően egy információ-szolgáltató szervezetek. A tanulmányban megfogalmazza a nemzetbiztonsági szolgálatokkal szembeni követelményeket, valamint megvizsgálja, hogy meddig tart a szolgálatok felelőssége a döntéshozók tájékoztatása során.

Kulcsszavak

nemzetbiztonság elmélete; hírszerzés; nemzetbiztonsági szolgálatok; adatszerzés; elemzés értékelés.

Vida, Csaba

The role of intelligence activities in the society
(Thoughts about why we need intelligence agencies)

Abstract

The Author published results of his research in the theory of the intelligence studies. He describes the functions of the intelligence agencies, which proved the agencies are useful members in the state's security system. After analysing the functions of the intelligence agency he determines, that the services have basically two main tasks to protect the values of the state and to support the enforcement of state's interests. The services are an information-sharing organisations. The study sets out the requirements for intelligence agencies as well as the author examines how deep is the responsibility of services in providing information to decisions makers.

Keywords

intelligence studies; intelligence; intelligence agencies; information gathering; intelligence analysis.

A nemzetbiztonság elméletének² területén folytatott kutatómunkám és oktatói tevékenységem során arra következtetésre jutottam, hogy az emberek többsége – köztük a hallgatók is – idegenkednek a nemzetbiztonsági szolgálatoktól, valamint magától az ország nemzetbiztonsági rendszerétől,³ mert egyfajta szükséges

¹ A tanulmány az MTA Bolyai János Kutatási Ösztöndíj támogatásával készült el.

² A nemzetbiztonság elmélete öleli fel a hírszerzés, az elhárítás és a nemzetbiztonsági elemző-értékelő munka elméleti rendszerét.

³ A nemzetbiztonsági rendszerrel kapcsolatos kutatási eredményeket Börcsök Andrásal közösen megjelentett *A nemzetbiztonsági szolgálatok rendszere: Nemzetközi gyakorlat a nemzetbiztonsági rendszer kialakítására* című tanulmányban adtuk közre. (Nemzetbiztonsági Szemle, II/1, 2014, pp. 63–100)

rossznak tekintik. A szolgálatok tevékenységét saját magukra nézve károsnak tartják, mert azt hiszik, hogy ellenük vannak, és folyamatosan megfigyelik őket. A nemzetbiztonsági rendszerről szóló hazai (népszerűsítő, valamint tudományos) szakirodalomban sem látható olyan tendencia, amely ez ellen hatna.

Véleményem szerint a szolgálatoktól történő félelem mögött két tényező áll. Az egyik a szolgálatok korábbi, alapvetően az 1990-es évek előtti tevékenységével kapcsolatos társadalmi traumákban keresendő, amikor a szolgálatok egyik fő célja az egypártrendszer kiszolgálása, a szocialista világrendszer fennmaradásának támogatása volt. Ebből fakadóan az emberek többségének még mindig (25 év után is) a III/III. csoportfőnökség által megtestesített belső elhárítás képezi a nemzetbiztonsági szolgálatokkal kapcsolatos érzelmvilágot. A másik tényező az ismeretek hiányában, valamint a megtévesztő információkban nyilvánul meg. Ez – többek között – a nemzetbiztonsági rendszer hibája, mert saját titkainak védelme érdekében információk nélkül hagyja az embereket. Így a nemzetbiztonsági tevékenységről szóló ismereteiket a kémregények és a kémfilmek világából egészítik ki, amelyek nagyon távol vannak a valóságtól.⁴ Az emberek a regényeken és a filmekken kívül a média bulvárhíreiből kapnak még információt a szolgálatok tevékenységéről, vagyis inkább bukásairól (hibáiról) és botránnyairól, mert a sikerek örökre titkok maradnak, pedig abból sokkal több van. A botránnyok pedig tovább rontják a szolgálatokról alkotott, egyébként sem pozitív véleményt.

A problémára egyfajta megoldás lehet a felvilágosítás a nemzetbiztonsági szolgálatok valódi tevékenységéről, amelynek jelenleg a legnagyobb akadályozó tényezője maga a nemzetbiztonsági rendszer. Szereplői attól tartanak, hogy ha túl sok információ kerül nyilvánosságra, akkor az nehezíti, esetleg lehetetlenné teszi sikeres tevékenységüket.

A szolgálatok számára a túl nagy nyilvánosság gátló tényező, mert csak akkor lehetnek hatékonyak, ha abszolút rejtve végzik a tevékenységüket. Véleményem szerint a szolgálatok álláspontja helytálló, de csak részben, mert hazánkban a nemzetbiztonsági rendszer negatív megítélésén csakis egyfajta ismeretterjesztéssel lehetne javítani.

Alapvetően már két üzenettel jelentős eredményt lehetne elérni. Az egyik üzenet az, hogy a nemzetbiztonsági tevékenység egy tudományos elméleteken alapuló rendszer keretében zajlik, míg a másik, hogy a nemzetbiztonsági tevékenység az ország számára egy jó dolog, mert erősíti a biztonságát, valamint az érdekérvényesítő képességét.

Az ismeretterjesztés alapvető színterei lehetnek a felsőoktatási intézmények, valamint a tudományos fórumok, köztük a szakfolyóiratok. A felsőoktatási intézményeket azért tartom fontosnak, mert az ott tanuló fiatalok már 1990-et követően születtek, így nincsenek személyes tapasztalataik a diktatúra állambiztonsági szolgálatairól. A tudományos fórumok (köztük a konferenciák és nyílt szakmai előadások) és a szakfolyóiratok nem csak az üzenetek közvetítésére alkalmasak, hanem elősegítik a nemzetbiztonsági tevékenység fejlesztését és tökéletesítését, vagyis hatékonyságának növelését. Ezen kívül vannak még további ismeretterjesztő lehetőségek (például a népszerűsítő tudományos események [I. Kutatók Éjszakája előadásorozat], az ismeretterjesztő kiadványok stb.).

Egyre több felsőoktatási intézményben vannak nemzetbiztonsági témakörökkel kapcsolatos (kiemelten doktori) kutatások, valamint a

---

⁴ A kémfilmek – a hollywoodi forgatókönyvek sémáját követve – sármos, gyilkoló, idealizált hősöket formálnak a szolgálatok munkatársaiból, valamint szerelmes és képtelen történetekre egyszerűsítik le a tevékenységüket.

tudományterülettel kapcsolatos tantárgyakat is felvehetnek a hallgatók. Sajnos azonban Magyarországon a nemzetbiztonság elméletének nincs egységes, mindenki számára hozzáférhető tudományos rendszere. Ezért nagyon nagy eltérések vannak a kutatásokban és az oktatásban, időnként sajnos a minőségben is.⁵ A nemzetbiztonság hazai elméletében – a viszonylag széles szakirodalmi lehetőségek ellenére kevés olyan valós értékeket tartalmazó tanulmány található, amely tisztán a nemzetbiztonsági rendszer elméleti kérdéseiről szól.⁶ A publikációk jelentős része a közhelyek ismételtetésére korlátozódik, illetve több esetben már elavult, vagy messze áll a valóságtól. Másik részük a jogszabályi háttér különböző nézőpontból történő vizsgálatára helyezi hangsúlyt, ezekből legtöbbször csak a nemzetbiztonsági tevékenységi rendszer valódi funkciójának elmélete hiányzik.

Számos esetben a szakirodalmi források a szolgálatok megnevezését sem alkalmazzák megfelelő pontossággal. Nem foglalkoznak például azzal a fogalmi vitával, amely a titkosszolgálatok és a nemzetbiztonsági szolgálatok megnevezésével kapcsolatban fennáll. Az elméleti vitában még nem történt közös álláspont kialakítása a különböző nézetek között. Sokan szinonimaként alkalmazzák a két megnevezést, és ennek során a jogszabályokra hivatkoznak. Magyarországon a törvények⁷ nemzetbiztonsági szolgálatként definiálják a hírszerzéssel és elhárítással foglalkozó szervezeteket, amelyek a jogszabály szerint titkosszolgálati tevékenységet folytatnak, ugyanakkor a külföldi szolgálatokat *titkosszolgálatokként* említik. Szerintem ennél összetettebb a helyzet, és jelentős különbség van a két meghatározás között. Először el kell választani a *titkosszolgálati módszerek* gyűjtőfogalmát a szolgálatok megnevezésétől, mert a titkosszolgálati módszerek a szolgálatok megnevezésétől függetlenül többnyire azonosak, a szolgálatok alapfunkciói viszont már nem.

A jelen tanulmányom keretében a nemzetbiztonsági tevékenység alapfelvetéseire szeretnék rávilágítani, valamint elemzésemmel alátámasztani a nemzetbiztonsági szolgálatok elméleti funkcióját az országok biztonsági rendszerében.

A nemzetbiztonsági rendszer

Az elméleti alapok

A nemzetbiztonsági rendszer rendeltetését és feladatrendszerét a jogszabályok vagy az állami irányítás egyéb jogi eszközei határozzák meg. Ezek azonban csak részben mutatják be a szolgálatok – az állam és a társadalom rendszerében betöltött – funkcióját. A törvények inkább tovább misztifikálják a rendszert, mert a szolgálatok különleges jogosítványainak részletes szabályozására helyezik a hangsúlyt. Természetesen szükség van a jogosítványok használatának szigorú keretbe foglalására, hogy senki se élhessen vissza azokkal. A jogszabályok ugyanakkor nem magyarázzák el, hogy valójában miért szükségesek a szolgálatok az ország

⁵ Vida Csaba: A tudományos képzés rendszere a nemzetbiztonság területén (Nemzetbiztonsági Szemle, MMXIV/Különszám I. pp. 40–57.

⁶ A nemzetbiztonság elméletének számos elsődleges forrása van, mint a Nemzeti Közszerződési Egyetem Nemzetbiztonsági Szemléje, a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat Felderítő Szemléje és Szakmai Szemléje, míg másodlagos forrásnak lehet tekinteni a hadtudományi mértékadó folyóiratokat, valamint a belügyi tudományos folyóiratokat.

⁷ A nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló 1995. évi CXXV. számú törvény.

számára. Erre ugyanakkor legalkalmasabb a nemzetbiztonság elmélete, amely tudományos igényességgel, de egyszerűen rá tud világítani a nemzetbiztonsági szolgálatok funkciójára.

A hazai szakirodalom áttekintését követően megállapítható, hogy nagyon ritka az a tanulmány, amely a nemzetbiztonsági szolgálatok funkciójával foglalkozik. Amennyiben a témakört érintik, akkor a jogszabályi hivatkozások után továbblépnek, de általában nem részletezik, hogy valójában miért van szükség a szolgálatokra. Izsá Jenőnek, a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem egykori docensének munkái közelítenek leginkább ahhoz a gondolatvilághoz, amely szerintem megtestesíti a nemzetbiztonsági rendszert, de ő is többnyire a részletekre koncentrált és nem általánosságban (elméletek és elvek alapján) vizsgálta a témakört.

Szerintem onnan kell kiindulni, hogy a nemzetbiztonsági szolgálatok alapvető elemei az ország biztonságát garantáló intézményrendszernek, vagyis jelentős szerepük van az ország értékeinek védelmében, valamint érdekei érvényre juttatásában. Az országok értékeit a jogszabályalkotók elsősorban az alkotmányokban (alaptörvényekben), valamint a stratégiai dokumentumokban határozzák meg. Ezen értékek közé sorolják alapvetően a függetlenséget, a szuverenitást, az ország területi épségét, az emberi élet védelmét, az egyéni és a kollektív szabadságjogok érvényesülését, az állam demokratikus berendezkedését, a gazdasági jólétet és még lehetne folytatni a felsorolást. A *biztonság*, mint a legfontosabb érték csak ritkán vagy csak más fontos értékhez kapcsolódva jelenik meg a dokumentumokban.⁸ Pedig megfelelő szintű biztonság nélkül nem lehet beszélni az ország értékeinek védelméről, mert ha nincs biztonság, akkor nem biztosított gazdasági a prosperitás, valamint nem érvényesülhetnek az emberi jogok.

Ennél a gondolatnál mindenképpen szükség van a biztonság fogalmának értelmezésére, annak meghatározására, hogy miért van prioritása az értékek között. A biztonság – leegyszerűsítve – egy olyan állapot, amikor a biztonság alanya megfelelő mértékben tud reagálni a rá ható negatív tényezőkre. Utópisztikus állapotnak kell tekinteni azt a helyzetet, amikor nincs olyan tényező, amely negatívan hatna a biztonságra.⁹

A biztonság fenntartása az állam olyan képessége, amellyel meg tudja óvni deklarált értékeit. Az állam ezt a reagáló-képességét csak megfelelő információk birtokában tudja biztosítani. A szükséges információk összegyűjtésének feladata pedig alapvetően a nemzetbiztonsági szolgálatoké, amelyek a hatékonyságuk növelése érdekében különleges jogosítványokat kapnak.¹⁰ Ennek következtében az államon belül a nemzetbiztonsági szolgálatok a biztonság garantálásának meghatározó szereplői. Sok esetben nélkülözhetetlenek, mert más erőszakos szervezetek csak megfelelő információk birtokában tudnak hatékonyan reagálni a negatív biztonsági tényezőkre (kihívásokra, kockázatokra és fenyegetésekre).

Emellett a szolgálatok – különleges jogosítványaik birtokában – nemcsak információk biztosításával, hanem fedett és titkos hírszerző, elhárító műveletekkel is részt tudnak venni az értékek védelmében. Ezekben az esetekben saját maguk avatkoznak be a negatív biztonsági hatások semlegesítésébe, például az

⁸ Például Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról szóló 1035/2012. (II. 21.) kormányhatározatban a biztonság, mint alapvető érték megjelenik, de egy felsorolás részeként, míg a biztonsági érdekeket részletezi, de önállóan nem vizsgálja.

⁹ Vida Csaba: A biztonság és a biztonságpolitika katonai elemei. Nemzetbiztonsági Szemle, 2014, I/I. szám, pp. 89.

¹⁰ Többek között az engedélyhez kötött és nem kötött titkos információgyűjtés lehetőségét.

ellenérdekelt szolgálatok tevékenységének megakadályozásával vagy megelőző akciók végrehajtásával.

A nemzetbiztonsági szolgálatoknak az értékek védelme melletti másik meghatározó funkciója az állam érdekérvényesítésének támogatása, amelyet szintén információk biztosításával vagy műveletek révén látnak el. Az információkkal történő támogatás keretében a döntéshozók számára biztosítanak lehetőséget, hogy olyan döntéseket hozhassanak meg, amelyek erősítik az ország pozícióját a nemzetközi közösségben, valamint megkönnyítik érdekei érvényesítését. A nemzetbiztonsági szolgálatok által feltárt és továbbított információkkal az állami döntéshozók előnybe kerülhetnek más országokhoz képest. A műveletek vonatkozásában pedig (titkos vagy fedett) konkrét lépésekkel tudják befolyásolni az érdekek hatékonyabb érvényesítését. Például a nemzetközi szervezeteken belül könnyebben találnak olyan támogatókat, akik az ország kezdeményezései mellé állnak, vagy a felkínálkozó lehetőségeket nagyobb hatékonysággal tudják kihasználni.

A fentiek alapján megállapítható, hogy a nemzetbiztonsági szervezetek az államot szolgálják, így nélkülözhetetlenek az állam fennmaradásához és hatékony működéséhez. A nemzetbiztonsági szolgálatok – a közvélekedéssel szemben – nem káros, hanem rendkívül hasznos szervezeteknek tekinthetők.

A nemzetbiztonsági szolgálatok szakmai tevékenységüket nem ad hoc jelleggel, hanem tudományosan megalapozott elméletek alapján végzik. A tevékenységnek kötött eljárási szabályai vannak, amelyek forrásai nemcsak a jogszabályok, hanem a nemzetbiztonság elmélete is. A tudományos elmélet tartalmazza a nemzetbiztonsági tevékenység alapjait, funkcióját, a kormányzati rendszeren (vagyis a végrehajtó hatalmi ágon, illetve az erőszakszervezeteken) belüli helyét, szerepét, kapcsolatrendszerét más tudományágakkal, valamint az alkalmazott eljárások és módszerek pontos elméletét. Az elmélet határozza meg, hogy milyen módszerekkel folytatják az információgyűjtést; hogyan dolgozzák fel az információkat és miként elemzik-értékelik azokat; hogyan hajtják végre a nemzetbiztonsági (hírszerző, elhárító) műveleteket?

Véleményem szerint ezek a tudományos alapok nélkülözhetetlenek ahhoz, hogy a nemzetbiztonsági tevékenység megfelelő színvonalú és hatékonyságú legyen, valamint a fejlesztéséhez és a korszerűsítéséhez is szükségesek a tudományos igényű kutatások. Ebből kifolyólag rendkívül fontos a szolgálatok számára a nemzetbiztonság elméletének minősége és az abban folyó kutatások eredményei. Számos országban (kiemelten a nyugati demokráciákban) a nemzetbiztonság elmélete önálló tudományág, míg Magyarországon, a hadtudományon belüli tudományágazat. Vannak ugyan olyan törekvések, hogy más tudományághoz kössék a nemzetbiztonság elméletét, de a történelmi hagyományok és a kialakult rendszer alapján azoknak nincs valóságalapjuk.¹¹

A szolgálatok

A tudományos kitérő után visszatérve a szolgálatokra: azok szerepének jelentőségét legjobban az igazolja, ha valamilyen okból nem jól működnek vagy hibáznak. A történelemben jelentős számú példát lehet találni, amelyekben a szolgálatok

---

¹¹ Ezt a korábbi tanulmányaimban már bebizonyítottam (l. Vida Csaba: Művészet vagy tudomány? Gondolatok a hírszerző elemzés-értékelésről. Felderítő Szemle, 2013/3-4., pp. 139-151.; Vida Csaba: A tudományos képzés rendszere a nemzetbiztonság területén. Nemzetbiztonsági Szemle, 2014/Különszám 1., pp. 40-57.)

hibázása országok bukásához vezetett és emberek ezreinek életébe került.¹² (A szolgálatok nem megfelelő működése során le kell választani azokat az eseteket, amikor a szolgálatok visszaéltek különleges jogosítványaikkal vagy törvénytelenül működtek, mert azok büntetőjogi kategóriába tartoznak. Ezek a botrányok sajnos a szolgálatok társadalmi megítélését rontják.)

Az adott ország szempontjából sokkal veszélyesebb, ha a szolgálatok nem hatékonyan működnek, vagyis nem biztosítják az értékek védelmét és nem támogatják megfelelő mértékben az érdekek érvényesítését. Ez alapvetően rossz információszolgáltatásban nyilvánul meg, vagyis a szolgálatok a kormányzati döntésekhez nem megfelelő (kevés vagy hibás) információkat továbbítanak. Amennyiben az állami vezetők hiányos vagy rossz információk alapján hoznak döntést, az hatalmas károkat okozhat az ország számára. (A különböző vizsgálatok már bebizonyították, hogy számtalan esemény mögött a nemzetbiztonsági szolgálatok hibázása állt. Ide lehet sorolni a 9/11-es amerikai és a későbbi londoni terrortámadásokat, de a nem létező iraki tömegpusztítófegyver-programot, az arab tavasz eseményeit, az ukrajnai válságot, illetve a világgazdasági válság hatásait is.)

A szolgálatok hibái nem azt jelentik, hogy azok állandóan rosszul működnek, mert akkor az adott országnak sokkal több támadást, köztük terrorakciót kellene elszenvednie, a fenyegetések miatt pedig folyamatos válságkezelés zajlana az országban. A szolgálatok hibázásának jelentős részét sajnos az képezi, hogy nem rendelkeznek megfelelő képességekkel, vagyis pénzügyi forrásaik nem teszik lehetővé olyan méretű képességek kialakítását, amellyel az ország biztonságát veszélyeztető tényezőket fel tudnák deríteni. A nemzetbiztonsági tevékenység nagyon költséges „vállalkozás”, és a pénzügyi befektetések csak hosszú távon mutatkoznak meg.

A szolgálatoknak a tevékenységük fontossága, valamint a jogszabályok által biztosított különleges jogosítványok miatt szigorú követelményeknek kell megfelelniük. A nemzetbiztonsági szolgálatokkal szembeni követelmények:

- a jogszabályok maradéktalan betartása;
- a törvényben meghatározott feladatok végrehajtása;
- a biztonságra negatív hatást gyakorló tényezők előrejelzése;
- a felhasználók információigényének kielégítése;
- a források hatékony felhasználása;
- a politikai semlegesség;
- megfelelő minőségű nemzetbiztonsági tájékoztatók továbbítása.

A nemzetbiztonsági szolgálatok számára a jogszabályok betartása azért is rendkívül fontos, mert ezek biztosítják a különleges jogosítványaik feletti ellenőrzést, valamint garantálják, hogy ne lehessen velük visszaélni. A jogszabályok nemcsak korlátozzák, hanem fel is hatalmazzák a szolgálatokat, hogy olyan lehetőségeket is igénybe vegyenek, amelyeket más kormányzati szervezetek nem.

A szolgálatok sikerét a szabályozottság minősége és mértéke is meghatározza. Amennyiben túlszabályozott a szolgálatok tevékenysége, akkor az

---

¹² Számtalan példát lehet találni a nemzetközi szakirodalom, valamint a történelmi kutatásokban. A világháborúk történetét végig kísérik a hírszerzők sikerei és bukásai, a III. világháború kirobbanását is a hírszerzési információk akadályozták meg, de a XXI. században is számos olyan eset található, amelyek befolyásolták a konfliktusok elhúzódását és lezárását. A konkrét eseteket például John Hughes-Wilson: *Military Intelligence Blunders*. (Carroll&Graf, New York, 1999) és Robert M. Clark: *Intelligence analysis – A Target-Centric Approach*. (CQ Press, Washington, 2010) művekben is megtalálhatók.

gátolja a tevékenységüket is, mert a szakmai munkavégzés során nagyon sok olyan helyzettel találkoznak, amelyek a korábbiaktól eltérőek, így azok mindig más-más reagálást követelnek meg. Ha nem biztosított a szolgálatok szabad mozgásteré, akkor nem tudnak hatékonyan fellépni a veszélytényezőkkel szemben. Ha túl laza vagy tág a jogi szabályozás, akkor viszont az törvénytörően visszaélésekhez vezethet, ami szintén akadályozza a szolgálatok hatékony tevékenységét.

A jogszabályoknak nemcsak a betartása fontos, hanem az azokban meghatározott feladatok maradéktalan végrehajtása is, mert a nemzetbiztonsági szolgálatok csak azzal tölthetik be a pozitív funkciójukat az állam biztonsági rendszerében. A törvényi feladatok csak egyfajta keretet biztosítanak, vagyis különböző területeket és témaköröket határoznak meg a szolgálatok számára, amelyekben a szolgálatoknak információt kell szerezniük, valamint vizsgálniuk kell a biztonságra veszélyt jelentő tényezőket és azok hatásait, illetve adott esetekben be kell avatkozniuk a folyamatokba. A feladatokat a jogszabályok tételesen sorolják fel, de azok konkrét végrehajtására nem adnak útmutatást, mert azok a nemzetbiztonság elméletében található meg, amely belső szabályozókban manifesztálódnak.

A nemzetbiztonsági szolgálatok tevékenységének célja, hogy a döntéshozók számára a törvényben meghatározott témakörökben (vagyis a biztonság dimenziójában) előrejelzéseket biztosítsanak. A szolgálatoknak a biztonságot befolyásoló események előtt kell járniuk, mert különben az állami döntéshozókra csak a veszélytényezők bekövetkezése utáni károk rendezése maradhat. Ezért a szolgálatok fő funkciója, hogy olyan információkkal lássák el a döntéshozókat, hogy azok meg tudják akadályozni a biztonsági problémák bekövetkezését. Az előrejelzés rendkívül bonyolult eljárás, mert a világban nagyon magas a véletlenek aránya, valamint számos esetben a célszemély/célszervezet sem tudja, hogy a jövőben mit fog csinálni. Ennek ellenére megfelelő információszerzéssel és az információk elemzésével-értékelésével lehetőség van a jövőre vonatkozó megállapítások megtételére, vagyis az előrejelzésre.

A nemzetbiztonsági szolgálatok, mint kormányzati szervezetek rendeltetése az állami (zömmel kormányzati) döntéshozók kiszolgálása, vagyis a döntéshozók információigényeinek érdemi kielégítése. Ez abban nyilvánul meg, hogy az állami vezetők a döntés-előkészítés során információkért fordulnak a szolgálatokhoz az általuk vizsgált témakörben. A kérdések megválaszolása során a szolgálatok információkkal látják el őket, hogy megfelelő mennyiségű és minőségű háttér-információ birtokában hozzák meg a döntéseiket. A szolgálatoknak az állami vezetők döntéshozatalának támogatása érdekében minden felmerülő információigényre válaszolniuk kell, nem tehetik meg, hogy nem biztosítanak megfelelő mennyiségű és minőségű információkat a döntéshozóknak, mert akkor az alapvető funkciójukat nem töltik be.

Mivel a nemzetbiztonsági tevékenység rendkívül költséges, ezért a rendelkezésre álló forrásokat a szolgálatoknak a legnagyobb hatékonysággal kell felhasználniuk. Ez nemcsak a pénzügyi forrásokra vonatkozik, hanem az azokból kialakított elemző-értékelő, valamint műveleti képességekre is. A felhasználók kérdéseinek megválaszolásához szükséges információk összegyűjtését is úgy kell megszervezni, hogy a rendelkezésre álló információforrásokat a leoptimálisabban használják fel. Ez megnyilvánul abban is, hogy azt a hírszerzési ágat kell kiválasztani az adott információ begyűjtésére, amelyik határidőn belül és a legkisebb ráfordítással meg tudja szerezni a szükséges információt. Nem biztos, hogy minden esetben a rendkívül költséges emberi erőforrással folytatott hírszerzést kell igénybe venni, ha azt más hírszerzési ággal sokkal olcsóbban meg lehet tenni. Egyszerűsítve: nem kell

mindig ügynököket kiküldeni olyan információkért, amelyek fenn vannak az interneten. Természetesen nem szabad figyelmen kívül hagyni azokat az alapelveket, mint az információk megerősítése, ellenőrzése, valamint a hitelesség és a megbízhatóság. Ezek az elvek felülírják a hatékonysági elveket, mert az információk pontosságán és valóságtartalmán nem szabad takarékoskodni.

Az egyik legfontosabb követelmény a politikai semlegesség, amely megnyilvánul abban is, hogy a nemzetbiztonsági szolgálatoknak, mint kormányzati szervezeteknek minden esetben ki kell szolgálniuk az aktuális kormányzatot. Nem merülhet fel kérdés a szolgálatokon belül, hogy valamilyen okból ne a maximumot nyújtsák a felhasználóknak, függetlenül a politikai nézettől. Ez valódi semlegességet követel meg a szolgálat munkatársaitól, akiknek nincs mérlegelési lehetőségük.

A történelmi tapasztalatok alapján a szolgálatok munkatársainak egyáltalán nem a felhasználók politikai hovatartozása jelent gondot, hanem az általuk vizsgált célterület és célszemély esetében mutatkoztak problémák. Például objektíven (előítélet-mentesen) kell vizsgálni azokat a célszervezeteket is, amelyek tevékenysége nyugati keresztény kultúránk alapján abszolút elítélendő. Ellenkező esetben – ahogy az amerikai szolgálatok közel-keleti és közép-ázsiai beavatkozása is mutatta – a szolgálatok saját kultúrájukat vetítik ki olyan célországokra is, ahol azt nem tudják értelmezni, és nem az elvárt vagy előre jelzett események következnek be. Egy válságkörzet esetében a szembenálló feleket is azonos módon kell vizsgálni attól függetlenül, hogy ki volt a kezdeményező és kinek van igaza a felmerülő vitás kérdésekben. Ez azért fontos, mert csak ebben az esetben tudnak a szolgálatok valós eredményre jutni, vagyis a valós információkat megtalálni.

A követelmények között szerepelnek még a „nemzetbiztonsági termékkel” (ti. az elemzett-értékelt információkkal, tájékoztatókkal) szembeni elvárások, amelyek összefogják az egész követelmény-rendszert, mert ezek a termékek a szolgálatok arcai, megnyilvánulási formái. A felhasználók a termékeken keresztül ítélik meg a szolgálatokat, így amennyiben elégedettek a számukra továbbított elemzett-értékelt információkkal, akkor – szerintük – megfelelően működnek a szolgálatok. (Itt újból hangsúlyoznám: az elégedettség nem abban nyilvánul meg, hogy a szolgálatok kiszolgálják a felhasználók politikai törekvéseit és megmásítják az információkat, hanem abban, hogy a felhasználók a döntéseikhez mindig reális időben megkapják a valós információkat.) A termékeknek az alábbi elvárásoknak kell megfelelniük:

- előrejelzéseket kell tartalmazniuk;
- tárgyilagos helyzetképet kell biztosítaniuk;
- reális, valós információkból kell állniuk;
- pontos adatokat kell magukba foglalniuk;
- mindig egységesnek kell lenniük;
- világosnak és érthetőnek kell lenniük;
- logikus rendszert kell alkotniuk;
- szét kell választani bennük a tényeket és a hozzáadott értékeket (megjegyzések, értékelések, következtetések, forráskönyvek).

A szolgálatok és a döntéshozók közötti viszony

A követelmények áttekintését követően felmerül az egyik legfontosabb kérdés, hogy meddig tart a nemzetbiztonsági szolgálatok felelőssége a döntéshozók tájékoztatásában. Ez a kérdés magában hordozza a szolgálatok és a döntéshozók

közötti viszony témakörét is, amely tulajdonképpen meghatározza a szolgálatok sikerét.

A nemzetbiztonság elméletével kapcsolatos külföldi szakirodalom feldolgozása alapján megállapítható, hogy a szolgálatok és a döntéshozók viszonyával kapcsolatban alapvetően két felfogásmód létezik. Az első nézetrendszer szerint csak akkor lehetnek sikeresek a nemzetbiztonsági szolgálatok, ha szoros kapcsolatot tartanak a felhasználóikkal, vagyis a döntéshozókkal, mert akkor el tudják fogadtatni azokat az információkat, amelyekkel ellátják őket. Ettől eltérő vélemény szerint a szolgálatok és a döntéshozók között nem szabad túlzottan szoros kapcsolatokat kialakítani, mert akkor átpolitizálódnak, így a kapcsolatoknak szakmainak kell lennie. Ez alapján szerintük addig tart a szolgálatok felelőssége, hogy a felhasználók megértsék az általuk küldött információkat.¹³

Mindkét nézetrendszer megegyezik abban, hogy a nemzetbiztonsági szolgálatoknak döntéshozók számára olyan információkat kell biztosítani, amelyekre szükségük van, valamint amelyek befolyásolják az ország biztonsági helyzetét. A két nézetrendszer között azonban abban már különbség van, hogy a tájékoztatókkal milyen eredményt akarnak elérni. Az *első nézetrendszer* szerint a nemzetbiztonsági szolgálatok felelőssége, hogy a felhasználó elfogadja a nemzetbiztonsági tájékoztatóban szereplő információkat, vagyis magáévá tegye, és annak figyelembe vételével hozza meg a döntését. Tehát a szolgálatoknak rá kell venniük a döntéshozókat, hogy fogadják el az információikat, amit csak úgy tudnak elérni, ha szoros kapcsolatot tartanak a felhasználókkal, tehát a politikával. A nézet támogatói szerint ezzel sokkal hatékonyabban tudnak működni a szolgálatok, hiszen az információk felhasználtsága is sokkal nagyobb mértékű. A *második* szerint addig tart a nemzetbiztonsági szolgálatok felelőssége, hogy a döntéshozók megértsék a nemzetbiztonsági tájékoztatókat, vagyis felfogják a tájékoztatókban szereplő információkat. Tehát úgy kell az információt a tájékoztatókban megfogalmazni, hogy az adott olvasó – függetlenül ismeretrendszerétől, tiszttségétől, végzettségétől – teljes mértékben megértse. Azt már a szolgálatoktól függetlennek tekinti, hogy a döntéshozó a nemzetbiztonsági tájékoztatókban szereplő információkat a döntéseinél figyelembe veszi vagy nem. Így ezek a szolgálatok nagy hangsúlyt helyeznek a politikai befolyástól történő távolságtartásra, mert képviselői úgy értékelik, hogy a közelebbi kapcsolat negatívan befolyásolhatja a szakmaiságukat és az objektivitásukat. A szorosabb kapcsolat esetén szerintük felmerül a megfelelő kényszere is, így a tájékoztatás nem maradhat teljesen objektív.

Mindkét nézetrendszernek vannak előnyei és hátrányai, amelyek nagysága nem egyértelmű. Az első eset közép és hosszú távon a szolgálatok átpolitizálásához vezethet, amelyben csökken az általuk biztosított információk objektivitása, így a hatékonyságuk is csökken. A másodikban a szolgálatok meg tudják őrizni az objektivitásukat, valamint szakmaiságukra tudják helyezni a hangsúlyt, de nem tudnak elég hatékonyak (elfogadottak) lenni a politikai döntéshozók számára. Így a politikai vezetők nem mindig a megfelelő információk birtokában hozzák meg a döntéseiket, a szolgálatok pedig nem tudják teljes mértékben betölteni szerepüket a kormányzat rendszerében.

A politikai döntéshozókkal kialakított kapcsolatok jellege és mélysége ellenére a nemzetbiztonsági szolgálatoknak abszolút lojálisnak kell lenniük a kormányzati vezetők (felhasználók) irányában. Ez nemcsak abból fakad, hogy a szolgálatok is

---

¹³ A témakörrel számos szakértő foglalkozik, többek között Mark M. Löwenthal, Alferd Rolington, Robert M. Clark, Don McDowell, Jack Davis is, akik zömmel tartózkodnak állást foglalni a két nézetrendszer között.

kormányzati szervezetek, hanem abból is, hogy mindenekelőtt az ország biztonságát szolgálják, függetlenül az adott politikai kurzustól. Ezért fontos, hogy függetlenek maradjanak az adott politikai kormányzati vezetőktől, mert akkor meg tudják őrizni a szakmaiságukat.

Már az is súlyos problémához vezethet, ha a szolgálatok mérlegelik, hogy megosszák-e az adott döntéshozóval azt az információt, amire szüksége van a döntései meghozatalához. Ez az álláspont vitatható, mert egyes vélemények szerint vizsgálni kell az adatvédelmi kérdéseket is: amennyiben az adott felhasználónál nem garantált a minősített adat védelme, akkor a törvények alapján nem osztható meg az információ.

Véleményem szerint sokkal veszélyesebb, ha a szükséges információ nem érkezik meg a felhasználóhoz, mintha a forrás védelme miatt senkivel nem osztja meg a szolgálat az információt. A kormányzati vezetők számára csak azok a hírszerzési és elhárítási információk léteznek, amelyeket a nemzetbiztonsági szolgálatok a tájékoztatási rendszerükben továbbítanak részükre. Azok az információk, amelyeket a nemzetbiztonsági szolgálatok megtartanak maguknak, azok nem léteznek az ország biztonsága szempontjából. Még azon információk esetében is így van, amelyek a nem információszerző műveletekre vonatkoznak, mert azok esetében is szükség van döntéshozói hozzájárulásra, így azokról is tájékoztatni kell a kormányzati vezetőket.

A szolgálatok és a döntéshozók közötti viszony lezárásaként ismételten fontos kifejteni, hogy a kapcsolatok csak olyan szorosak lehetnek, amíg nem sérül a szolgálatok szakmaisága és objektivitása. Ellenkező esetben átpolitizálódhatnak a szolgálatok, ami szakmai hibákhoz, valamint hosszú távon a szolgálatok bukásához vezethet.

Az információ

A nemzetbiztonsági szolgálatok – leegyszerűsítve – „információszolgáltató” kormányzati szervezetek, így azok tevékenységének központjában az *információ* áll. Az információ nemcsak a munkaeszközük, hanem nyersanyaguk és termékük is, ezért megfelelő mennyiségű és minőségű információ nélkül a szolgálatok sem lehetnek sikeresek. Az egyértelműség érdekében definiálni szükséges, hogy a nemzetbiztonsági rendszerben mit értenek az információn.

Az információ általános fogalmi rendszerére vonatkozóan számos definíció létezik a magyar tudományos világban, de szerintem általános értelemben a valós tények letükröződésének összessége. A nemzetbiztonsági szektorban az információ egyrészt a komplex biztonságra vonatkozó tények egy-egy eleme, másrészt az adatszerzők által vizsgált célobjektumról, célterületről vagy célszemélyről megszerzett adatok összessége, a feldolgozást követően. Az információ tehát feldolgozott adat, amelynek szövegalapú kifejeződése van. Így az adatszerzők is képesek nem csak adatok, hanem információk összegyűjtésére az adott témakörben.

Az információk mennyiségi és minőségi összetételében jelentős különbségek és szélsőségek vannak. Napjaink közhelye, hogy információs társadalomban élünk és információrobbanásnak vagyunk szemtanúi, továbbá az információ irányítja az életünket és a társadalmunkat. Az utóbbi teljes mértékben igaz, mert tevékenységünket az információk határozzák meg. A korábbi évszázadokban, amikor még lassabb volt az élet, valamint a közösségek szorosabb kapcsolatot biztosítottak az emberek között, a külvilágra vonatkozó információk nem voltak olyan fontosak,

mint napjainkban. Ezzel szemben – véleményem szerint – egy adott kérdéskörben mindig is hasonló mennyiségű információ létezett, amelyekhez napjainkban az emberek sokkal könnyebben hozzáférhetnek. Ez jelentős mértékben befolyásolja a nemzetbiztonsági szolgálatok tevékenységét is. A könnyebb hozzáférhetőség azt jelenti, hogy a szolgálatok mérhetetlenül több információval rendelkeznek a vizsgált témakörökben. Tehát az információk mennyiségi összetevőivel kapcsolatban két megállapítás érvényes: a könnyebb hozzáférhetőség és a sokkal nagyobb mennyiség. Ez összefüggésben áll a hírszerzési (információszerző) ágak szerepének átrendeződésével, valamint az újabb adatszerző módok megjelenésével.

Napjainkban már jelentős számú hírszerzési ágat különböztetnek meg, amelyeknek széles szakirodalma is van, de az is megállapítható, hogy nincs egyetértés az ágak számában és jellegében.¹⁴ Az általánosan elfogadott álláspont szerint hat különböző hírszerzési ágat (ágcsoportot) lehet megkülönböztetni az adatszerzés módja alapján, amelybe az összes többi ágat be lehet csatornázni. A hat fő hírszerzési ág:

- az emberi erőforrással folytatott hírszerzés (HUMINT), amely a célszemély tudásának és ismeretének megszerzésére irányul;
- a rádióelektronikai (technikai) felderítés (SIGINT), amely a célszemély által üzemeltetett eszközökből kisugárzott elektromágneses hullámok rögzítésére irányul;
- a képi felderítés (IMINT), amelynél az információ a céltárgyról készített képekből és videofelvételekből nyerhető ki;
- a nyílt forrású információszerzés (OSINT) minden olyan információ megszerzésére irányul, amely legálisan – bárki által – hozzáférhető;
- a mérés és jelmeghatározó információszerzés (MASINT), amely szenzorok alkalmazásával gyűjti az információt;
- a kiberhírszerzés (CYBINT), amely az infokommunikációs hálózatokban megtalálható információk megszerzésére irányul.

A különböző hírszerzési ágak által összegyűjtött információk mennyiségében is jelentős különbség van. Egyre több helyen az jelenik meg, hogy a nyílt információk aránya a szolgálatoknál meghaladja az 50–70%-ot, de ez véleményem szerint túlzott. A szolgálatok célja ugyanis, hogy olyan információkat biztosítsanak a politikai döntéshozók számára, amellyel előnyt tudnak elérni. Ezt azonban nem lehet teljesíteni olyan információkkal, amelyek mindenki számára ismertek. A döntéshozóknak olyan információkra van szükségük, amelyekkel mások nem rendelkeznek, valamint amelyeket a célszország (szervezet, személy) védeni akar, vagyis el akar titkolni mások elől. Az ilyen jellegű információk nyílt forrásokban nem fellelhetők, esetenként az elemző-értékelő eljárások által hozzáadott érték sem jelent előnyt, ezért az ilyen információkat más hírszerzési ágból kell megszerezni.

A hírszerzési ágak más-más képességekkel és lehetőségekkel rendelkeznek, amelyekkel a szolgálatoknak a hatékonyság figyelembe vételével kell gazdálkodniuk. Például nem biztos, hogy költséges hírszerzési műveletet kell indítani azért az információért, amelyet nyílt forrású információszerzéssel is biztosítani lehet.

A szükséges információk összegyűjtéséhez meg kell szervezni az információszerzési műveletet, amelynek felelőse nagyobb nemzetbiztonsági

---

¹⁴ A nemzetbiztonsági tevékenységgel foglalkozó szakirodalom többsége tartalmazza a hírszerzési ágak felsorolását.

szolgálatoknál külön szervezet (az információ-menedzsment), míg kisebb szolgálatoknál ez a tevékenység az elemző-értékelők feladatrendszeréhez tartozik.

A korszerű nemzetbiztonsági szolgálatok napjainkban nem tehetik meg, hogy a felhasználók tájékoztatását csak egy forrásból (egy hírszerzési ág információi alapján) tegyék meg, mert csak valós információt továbbíthatnak a döntéshozóknak. Korábban nem volt lehetőség az információk minden alkalommal történő megerősítésére, de napjainkban a rendelkezésre álló információk és a hírszerzési ágak képességei lehetővé teszik az úgynevezett összforrású információszerzést.

A nemzetbiztonsági szolgálatok bukásainak története is tele van olyan esetekkel, amikor a szolgálatok nem megerősített információ alapján tették meg a tájékoztatást, és a döntéshozók az alapján hozták meg a döntést. A történelmi hagyományok alapján leginkább az emberi erőforrással megszerzett – rendkívül fontosnak ítélt – nyers információk esetében vélik úgy a szolgálatok vezetői, hogy arról azonnal tájékoztatni kell a döntéshozókat. Sok esetben ezek az információk tévesek vagy legalább pontatlanok, mert a nyers információk nem esnek át elemzés-értékelésen, vagyis nem történik meg más forrásokból történő megerősítésük, kiegészítésük és a valószínűségük meghatározása.

A fentiek alapján is látható, hogy rendkívül fontos a különböző hírszerzési ágak által megszerzett információk minősége, mert az alapvetően meghatározza a nemzetbiztonsági szolgálatok sikerességét. A minőség egyrészt a hírszerzési ágaktól, másrészt az elemzés-értékelés általi hozzáadott értékektől függ. A hírszerzési ágak által biztosított információk minőségét meghatározzák a források lehetőségei, tehát a hírszerzési ágaknak olyan információforrásokat kell felkutatniuk, amelyek biztosítják az adott témakör pontos vizsgálatát. Ennek keretében fontos, hogy a hírszerzési ágak az adott adatszerzési módszer teljes spektrumát alkalmazzák, valamint korlátozott lehetőségeiket a leghatékonyabban használják fel. A hatékonyság megállapítása során fontos a visszacsatolások rendszere, amelynek központi szereplője az elemző-értékelő szervezet.

A minőség elemző-értékelő oldalról a felhasználók megfelelő tájékoztatásában nyilvánul meg, vagyis a döntéshozók számára szükséges információk biztosításában. A tájékoztatók tartalmazzák az adatszerzők megerősített és elemzett-értékelt információit, valamint az elemző-értékelők által hozzáadott értéket, amely értékelésekben, következtetésekben és a jövőre vonatkozó forgatókönyvekben, előrejelzésekben mutatkozik meg. Nagyon fontos a tájékoztatókban az elemzett-értékelt információk és az elemző-értékelők hozzáadott értékeinek (megjegyzésének és értékelésének, következtetésének) a szétválasztása. Törvényszerűség, hogy amennyiben az adatszerzők nem tudnak minőségi információt összegyűjteni, akkor az elemző-értékelők sem tudnak megfelelő minőségű tájékoztatót készíteni a döntéshozóknak. Másik oldalról vizsgálva az adatszerzők kiváló információi csak akkor jutnak el a döntéshozóhoz, ha az elemző-értékelők tájékoztatót készítenek belőlük. Tehát egymásra utaltság jellemzi a kapcsolatukat.

A fentiek alapján megállapítható, hogy a nemzetbiztonsági szolgálatok tevékenységi rendszere – az információkkal való műveletek szempontjából – két elemre: az adatszerzésre és az elemzés-értékelésre osztható. Egyik sem fontosabb a másinál, mert az adatszerzők biztosítják az információkat, míg az elemző-értékelők készítik el a nemzetbiztonsági szolgálatok termékeit, vagyis a döntéshozók számára a tájékoztatókat. Ezáltal a szolgálatok arcai az elemző-értékelők.

Az információs forradalom az adatszerzők és az elemző-értékelők egymásra utaltságát is átalakította, mert napjainkban az információszerző ágak – kiemelten a nyílt forrású információszerzés – egyre több, esetenként kezelhetetlen mennyiségű

információt biztosítanak az elemző-értékelők számára. Az információs forradalom másik hatása, hogy a döntéshozók is egyre több információt igényelnek a döntéseikhez a nemzetbiztonsági szolgálatoktól. Jelenleg a nemzetbiztonsági szolgálatoknál az elemző-értékelők jelentik a legszűkebb keresztmetszetet (így például az Amerikai Egyesült Államokban az elemző-értékelő szervezetek megerősítésére törekednek).

A nem információszerző célú hírszerző és elhárító műveletek

Az információszerzés mellett a nemzetbiztonsági szolgálatok másik meghatározó funkciója a *nem információszerző célú hírszerző és elhárító műveletek* végrehajtása, amellyel erősítik az állam belső és külső biztonságát, valamint elősegítik az érdekei érvényesítését. A nemzetbiztonsági szolgálatok a műveleteket nem öncélúan, hanem az állami döntéshozók jóváhagyásával indítják. Megtervezésük, megszervezésük és végrehajtásuk kizárólag a szolgálatok felelőssége. A műveletek esetében nagyon fontos a szolgálatok ellenőrzése és felügyelete, mert ezekben az esetekben majdnem minden alkalommal felhasználják különleges jogosítványaikat, így egyes esetekben erőszakot is alkalmazhatnak, ezért ezek engedélyhez és jóváhagyáshoz kötött tevékenységek.

A műveletek jelentős kockázatot is tartalmaznak, kiemelten külföldön, mert azok nyilvánosságra kerülése vagy kitudódása jelentős károkat okozhat, ezért a döntéshozók mindig ragaszkodnak ahhoz, hogy ezekről alapos és részletes információkkal rendelkezzenek. Ez a dilemma minden esetben ott van a döntéshozóknál, de az előnyök miatt számos esetben engedélyezik azok végrehajtását. A hírszerző és elhárító műveletekkel olyan hatásos eredményeket lehet elérni, amelyek jelentősen befolyásolják, javítják az ország biztonságát és érdekeinek érvényesítését.

* * *

Összefoglalva, a fenti gondolatok és a nemzetbiztonsági elmélet egyes fejezeteinek felvillantásai is alátámasztják a tanulmányom elején felvetett problémára adott választ: a nemzetbiztonsági szolgálatok az államok nélkülözhetetlen kormányzati szervezetei, amelyek nemcsak a kormányzati vezetők számára hasznosak, hanem az állam biztonságának garantálásában is kulcsszerepet töltenek be, mert nélkülük a biztonság garantálásában részt vevő szervezetek csak a károk felszámolására szorítkozhatnának. A szolgálatok – amennyiben törvényesen működnek, amire egy demokratikus országban garanciát biztosítanak az ellenőrzési funkciót betöltő szervezetek – az állampolgárok számára is előnyöket biztosítanak azzal, hogy nagyobb biztonságban vannak nemcsak belföldön, hanem külföldön is.

FELHASZNÁLT IRODALOM:

Colonel John Hughes-Wilson: *Military Intelligence Blunders*. New York, 1999. Carroll&Graf,
Robert M. Clark: *Intelligence analysis – A Target-Centric Approach*. Washington D.C., 2010. CQ Press. ISBN 978 1 6426 5439
Mark M. Lowenthal: *Intelligence from secrets to policy*. Washington DC, 2012. CQ Press. ISBN 9781608716753

Lock K. Johnson (szerk.): Strategic intelligence 1. Understanding the hidden side of government (Preager, 2007) ISBN 0-275-98942-9

Lock K. Johnson (szerk.): Strategic intelligence 2. The intelligence cycle (Preager, 2007, ISBN 0-275-98942-9)

Lock K. Johnson (szerk.): Strategic intelligence 3. Covert action (Preager, 2007) ISBN 0-275-98942-9

Julian Richards: The Art and Science of Intelligence Analysis. Oxford, 2010. ISBN 9780199578450

Justin Crump: Corporate Security Intelligence and Strategic Decision Making. CRC Press, 2015. ISBN 9781466592728

Vida Csaba–Börcsök András: A nemzetbiztonsági szolgálatok rendszere: nemzetközi gyakorlat a nemzetbiztonsági rendszer kialakítására. Nemzetbiztonsági Szemle MMXIV/1, 2014, pp. 63–100.

Vida Csaba: A tudományos képzés rendszere a nemzetbiztonság területén. Nemzetbiztonsági Szemle MMXIV/1. Különszám, 2014. Pp. 40–57.

Vida Csaba: A biztonság és a biztonságpolitika katonai elemei: A biztonsági tanulmányok új korszaka, Nemzetbiztonsági Szemle MMXIII I/I., 2013. 87–105.

Vida Csaba: Létezik-e még a hírszerzési ciklus? Miről szól a hírszerzés? Felderítő Szemle XII/1, 2013. pp. 43–57.

A nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló 1995. évi CXXV. számú törvény